

היתר רבי מאיר לטמא תרומה טהורה [יד ע"ב "אמר רבי" - טז ע"א "לכלים טהורין"]

המשנה הביאה את עדותם של רבי חנינא סגן הכהנים ושל רבי עקיבא שלא נמנעו מלשרוף קדשים ותרומה טמאים גם כשמטמאים אותם בשריפתם יותר. מתוך כך רבי מאיר מסיק "מדבריהם" שמותר לשרוף בביעור חמץ תרומת חמץ טמאה עם תרומת חמץ טהורה, ואין איסור לטמא תרומה טהורה שבמילא נאבדת בשריפתה. רבי יוסי דוחה את דברי רבי מאיר באומרו "אינו מן המידה", ומוכיח את דבריו ממחלוקת רבי אליעזר ורבי יהושע. הגמרא מבררת מאיזה מארבעת התנאים במשנה מסיק רבי מאיר את הוכחתו, ולמי כוונתו באומרו "מדבריהם"? הגמרא תציג שלושה הסברים לפרש את ההיתר.

לימוד מ:	תוכן הלימוד:	דחיית המקור / הוספת הסבר
רבי חנינא	הכהנים לא נמנעו מלשרוף בשר שלישי עם בשר שני.	רבי חנינא התיר בבשר שטמא לפני (שלישי מטמא רביעי בקדשים) ואחרי השריפה, ורבי מאיר התיר לשרוף תרומת חמץ טהורה מלכתחילה?
רבי עקיבא	הכהנים לא נמנעו מלשרוף שמן שלישי עם נר ראשון.	רבי עקיבא התיר בשמן שפסול לפני (שלישי אינו מטמא רביעי בטהרות) וטמא אחרי שריפתו בנר, ורבי מאיר התיר לשרוף תרומת חמץ טהורה מלכתחילה?
רבי חנינא עם אוקימתא בדבריו	הכהנים לא נמנעו מלשרוף בשר אב הטומאה מדאו' (שכל אב טומאה הינו מדאו') עם בשר שלישי שטמא מדרבנן ^[1] , בעוד שמדאו' הוא טהור לגמרי.	רבי חנינא העיד שלא נמנעו מלשרוף בשר טהור מדאו' (וטמא מדרבנן) יחד עם בשר טמא מדאו', מכך למד ר"מ שמותר לשרוף בשעה השישית תרומת חמץ טהורה מדאו' מלכתחילה (מהתורה חמץ אסור רק מתחילת השעה השביעית) ואסורה מדרבנן (שהחמירו לאסור תרומה בשעה השישית) יחד עם תרומת חמץ מדאו' (גם בשניהם פעולת הטימא מדרבנן, כיוון שאוכל מטמא אוכל רק מדרבנן). וכוונת רבי מאיר באומרו "מדבריהם", ל"מדברי רבי חנינא סגן הכהנים".
רבי יהושע	[תרומות ח,ח] חבית של תרומה שנוגד לה ספק טומאה (נכנס למקומה אדם טמא וספק אם נגע בחבית) רבי אליעזר אומר: (למרות שהחבית ספק נטמאה יש לשמור עליה) אם היתה מונחת במקום התורפה יניחנה במקום המוצנע ואם היתה מגולה יכסנה. רבי יהושע אומר: (מותר לגרום לטומאת ספק לטומאה ודאית) אם היתה מונחת במקום המוצנע יניחנה במקום התורפה, ואם היתה מכוסה יגלנה ^[2] .	ריש לקיש משום בר קפרא: לא ניתן ללמוד מרבי חנינא, כיוון שעסקינן ששני הבשרים טמאים מדאו' (כך משמע מפשט דברי, שבשני הבשרים התכוון שמעמד טומאתם שווה), והכוונה "מדבריהם" למחלוקת רבי אליעזר ורבי יהושע (לפ"ז דברי ר"מ בסיפא אינם מוסבים על הרישא אלא הם תחילת עניין חדש, והובאו העדויות ברישא ללא קשר לשריפת חמץ בפסח, אלא משום סמיכות העניינים: שריפת טהור עם הטמא). הוכחה: כשם שהתיר רבי יהושע לטמא ודאי תרומה ספק טמאה שראויה רק להדלקה - כך התיר ר"מ לשרוף תרומה טהורה שראויה גם להדלקה (כחלק מההנאה המותרת לכהן מהתרומה) עם תרומה טמאה. קשה: רב יהושע התיר לגרום טומאה בגרמא (רק לפתוח או לגלות את החבית), ורבי מאיר מתיר לטמא ממש בידיים (לשרוף יחד תרומה טמאה עם טהורה)!
רבי יהושע	[תרומות ח,ט] חבית של תרומה שנושברה בגת העליונה ותחתונה (ובבית קיבול היין יש יין) חולין טמאין (ואם לא יעצור את היין יטמא את יין התרומה ויפסול אותו). מודה רבי אליעזר ורבי יהושע שאם יכול להציל ממנה (לפחות שיעור חשוב של) רביעית בטהרה יציל (ישים תחת הגת העליונה כלים טהורים לאסוף את היין). ואם לאו (ויש לו רק כלים טמאים), רבי אליעזר אומר: תרד ותטמא ואל יטמאנה ביד (אסור לטמא את התרומה בכלים הטמאים והתרומה תפסיד את היין חולין שבבור), רבי יהושע אומר: אף יטמאנה ביד (יאסוף את היין בכלים טמאים כדי להציל את יין החולין שבבור שלא יהיה יין מדומע) ^[3] .	הוכחה: כשם שהתיר רבי יהושע לטמא תרומה טהורה בכלים טמאים כיוון שסופה להיאבד (מרגע נפילת יין התרומה לבור כל היין שבבור נאסר לישראל כיוון שמעורב בו תרומה ונאסר לכהן כיוון שהתרומה טמאה) - כך התיר ר"מ לטמא תרומה טהורה שסופה להישרף. קשה: מה כוונת רבי מאיר "מדבריהם", הרי למד זאת מרבי יהושע לבדו? תירוץ: הכוונה "ממחלוקתן של רבי אליעזר ורבי יהושע" למדנו דין זה, והלכה כרבי יהושע בטהרות במחלוקת עם רבי אליעזר (מפני שחלק ר"א על חכמים בתנורו של עכנאי, קבעו חכמים שאין הלכה כמותו בטהרות (ב"מ נט ע"ב)). סיוע: כך גם מדויק ממשנתנו, רבי יוסי החולק על רבי מאיר דחה דבריו בטענתו: "מודה רבי אליעזר ורבי יהושע", משמע שר"מ למד מדבריהם (וכנגדו טען רבי יוסי, שלא ניתן להוכיח מהם, כיוון ששניהם יסכימו בדין המשנה לשרוף כל תרומה בנפרד). סיוע: כך גם פירש את המשנה רב נחמן בשם רבה בר אבובה, רבי חנינא עסק ששני הבשרים טמאים מדאו' (ולכן לא יכול ר"מ ללמוד משיטתו) וכוונת רבי מאיר "מדבריהם" ל"מדברי רבי אליעזר ורבי יהושע".

1. רש"י (ד"ה נימא) מסביר כיצד ייתכן בשר טמא מדרבנן. מדאו' כלים נטמאים רק מאב הטומאה, ומכיוון שמשקים אפילו שנגעו באבי אבות הטומאה - נעשים ראשון לטומאה (ולא אב הטומאה), הרי שמדאו' אוכלין ומשקין לא מטמאים כלים. אך מדרבנן גזרו חכמים שאוכלין ומשקין יטמאו כלים, מפני משקים שיוצאים מגוף הטמא באב הטומאה (כדו' רוק ומי רגלים היוצאים מן הזב והזבה שאף הם אב הטומאה. נדה ז ע"ב), שלא יטעו לחשוב שכל משקים שישנם טהורים, והעמידו חכמים כל משקים בדרגת טומאתם כשאר טומאת כלים. ממילא בדיננו, עסקינן בבשר שהינו טמא רק מדרבנן. כיצד? כלי שנגע במשקים שהינם ראשון לטומאה, וטימא הכלי את הבשר שהינו שלישי לטומאה רק מדרבנן (מדאו' המשקים כלל לא מטמאים כלים, וממילא הכלי והבשר הינם טהורים לגמרי).

2. במסכת בכורות (לד ע"א) נחלקו בכונת ציווי הקב"ה את אהרון לשמור את התרומה מלהיטמא "ואני הנה נתתי לך את משקרת תרומתי" (דברים יח,ח), למסקנת החולקים הצטווה אהרון לשמור את הראוי לאכילה בלבד. רבי אליעזר לומד מ"תרומתי" - בהווי"א יש אם למקרא והוא לשון רבים ונלמד מכך שצריך לשמור גם תרומה טהורה וגם תרומת ספק, למסקנה, יש לשמור שמא יבוא אליהו ויטהר את תרומת הספק. רבי יהושע לומד מ"תרומתי" - בהווי"א יש אם למסורת והוא לשון יחיד, ורק תרומה טהורה יש לשמור, ולמסקנה, תרומת ספק אינה ראויה לאכילה - ואינה צריכה שימור (רש"י).

בעיסוק הגמרא בהסבר השני (ריש לקיש בשם בר קפרא) הובאה בסוף כסיוע דעתו של רב נחמן בשם רבה בר אבוח, שאף הוא פירש שכוונת רבי מאיר "מדבריהם" למחלוקת רבי אליעזר ורבי יהושע. במשנתנו, מקשה רבי יוסי לרבי מאיר על הוכחתו ש"אינה היא המידה" (שלא ניתן להשוות בין מח' ר"א ור"י לנידון שלנו במשנה), רבא מביא ברייתא שמסבירה בפירוט קושייה זו, ומהברייתא מקשה רבא על הסברו של רב נחמן.

ברייתא

רבי יוסי ידחה את שלשת האפשרויות של רבי מאיר ללמוד מהתנאים של משנתנו: רבי חנינא, רבי עקיבא ורבי יהושע] אָמַר רַבִּי יוֹסִי אֵין הַנְּדוֹן דּוֹמָה לְרַאָּה שְׁכַשְׁהֵיֶדּוּ רְבוּתֵינוּ עַל מַה הָעֵידוּ? [עדות ר"ח] אִם עַל הַבֶּשֶׂר שֶׁנִּטְמָא בְּוֹלַד הַטּוֹמְאָה שְׁשׂוּרְפִין אוֹתוֹ עִם הַבֶּשֶׂר שֶׁנִּטְמָא בְּאָב הַטּוֹמְאָה – זֶה טָמֵא וְזֶה טָמֵא (וא"א להוכיח מכך להתיר לטמא מלכתחילה תרומה טהורה).
[עדות ר"ע] אִם עַל הַשֶּׁמֶן שֶׁנִּפְסַל בְּטָבּוּל יוֹם שְׁמִדְלִיקִין אוֹתוֹ בְּנֵר שֶׁנִּטְמָא בְּטָמֵא מֵת – זֶה פְּסוּל וְזֶה טָמֵא (וא"א להוכיח להתיר לטמא מלכתחילה תרומה טהורה).
[רבי אליעזר ורבי יהושע במשנתנו מודים ששורפים תרומה טהורה בנפרד מתרומה טמאה, מצד שני] אָף אָנוּ מוֹדִים בְּתְרוּמָה שֶׁנִּטְמָאת בְּוֹלַד הַטּוֹמְאָה שְׁשׂוּרְפִין אוֹתָהּ עִם הַתְּרוּמָה שֶׁנִּטְמָאת בְּאָב הַטּוֹמְאָה (שטמא נשרף עם טמא), אֲבָל הַיָּאֵד נִשְׂרָף הַתְּלוּיָה עִם הַטְּמָאָה שְׁמָא יָבֵא אֶלֶיהוּ וְיִטְהַרְנָה (ולמפרע יתברר שהספק תרומה הינה טהורה, וטימאנו בידיים תרומה טהורה – לכ"ע אסור, אפילו אם היא טעונה לבסוף שריפת חמץ).
[לאחר דחיית רבי מאיר, רבי יוסי מוכיח את שיטתו. הוא מביא מחלוקת בדין שריפת שלושה בשרים פסולים מדרגות שונות יחדיו, שני בשרים שמתמאים מדרבנן (הנותר והפיגול) עם בשר שמתמא מדאו' (הטמא)] הפיגול (הקריב הכהן והתכוון לעשות את אחת מעבודותיו לאחר הזמן) [הנותר] (קורבן או חלקו נשאר לאחר סיום מועד אכילתם. אף שמצד הדין פיגול ונותר פוסלים את הקורבן אך אינם מטמאים את הנוגע בהם, גזרו חכמים שיטמאו ידיהם של כוהנים שמקריבים קורבן פסול, כדי שהכוהנים לא יפסלו את הקורבן בכוונה לפגוע בבעליהם או יתעצלו בהקרבה (פסחים קכ"ב)) [הטמא (שמתמא מדאו'), בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: אֵין נִשְׂרָפִין בְּאֶחָד (אסור לשרוף בשר טמא מדרבנן עם בשר טמא מדאו' – כ"ש שיאסרו לשרוף תרומה טהורה עם טמאה), וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: נִשְׂרָפִין כְּאַחַת (מותר לשרוף אותם יחדיו ולטמאם, רק מכיוון שהבשרים ממילא טמאים (בדרגות שונות), אך ודאי שיאסרו לטמא מלכתחילה תרומה טהורה).

אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בְּרַ אֲבוּהַ: מִתְּנִיתִין (במשנתנו רבי חנינא העיד על בשר קדשים) בְּאָב הַטּוֹמְאָה דְּאוֹרֵייתָא וְוֹלַד הַטּוֹמְאָה דְּאוֹרֵייתָא (שני הבשרים טמאים מדאו'. כהסבר ריש לקיש בדבריו ר"ח). ומאי "מדבריהם" (שהסיק מדבריהם רבי מאיר להתיר) מְדַבְּרֵי רַבִּי אֶלְיעִזֵּר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.

רבא: אם רבי מאיר למד את דבריו מרבי יהושע, ועל שיטתו נחלקו רבי מאיר ורבי יוסי, מדוע התייחס רבי יוסי בדבריו לרבי חנינא ("אם על הבשר שנטמא...")? משמע שרבי מאיר למד מרבי חנינא, ולכן הקשה לו רבי יוסי שא"א ללמוד מר"ח!

רב נחמן: בתחילה חשב רבי יוסי שרבי מאיר למד מרבי חנינא, לכן הקשה לו שא"א ללמוד מר"ח (כמופיע בתחילת הברייתא). לכן תיקנו ר"מ ואמר שלמד את שיטתו מרבי יהושע (כמופיע בדברי רבה בר אבוח), ואז ענה לו רבי יוסי: אפילו מרבי יהושע א"א ללמוד, שהרי מודים רבי אליעזר ורבי יהושע שתרומה טמאה וטהורה שורפים בנפרד (כמופיע במשנתנו).

אם רבי מאיר למד את דבריו מרבי יהושע (שהתיר לטמא את יין תרומה בכלים טמאים) מדוע הקשה רבי יוסי על דבריו: "אינו מן המידה" [אינו דומה], שהרי רבי יהושע התיר לטמא תרומה טהורה (מפני שסופה ללכת לאיבוד ולהיות מדומע), וזהו היתרו של רבי מאיר - לטמא תרומה טהורה (שסופה להישרף ולהיבדל)!

רבי יוסי סובר שא"א להשוות בין היתרו של רבי יהושע העוסק בהצלחת יין כיוון שהוא הפסד מרובה, להיתרו של רבי מאיר לטמא תרומה טהורה סתם כך בשריפת חמץ.

רבי ירמיה: הרי בשריפת התרומה הטהורה בנפרד והתרומה הטמאה בנפרד יש הפסד עצים של הדלקת שתי מדורות נפרדות, וניתן ללמוד מרבי יהושע כשיש הפסד כספי מותר לטמא את התרומה (שבשני המקרים מציל את ממונו)?

זקן אחד: לשיטת רבי יוסי להפסד מרובה ביין מדומע חששו חכמים והתיר רבי יהושע לטמא תרומה, אך להפסד מועט של הדלקת שתי מדורות לא חששו להתיר בשל כך לטמא תרומה.

למסקנה עד כה, ישנם שני הסברים למקור ההיתר של רבי מאיר, ואמירתו "מדבריהם" מתפרשת על רבי חנינא עם אוקיימתא ברישא, או על דברי רבי יהושע בסיפא:

שיטת ריש לקיש משום בר קפרא, ורב נחמן משום רבה: (3) רבי מאיר למד "מדבריהם" (5) מרבי יהושע בטומאת יין תרומה בכלים טמאים. שבכל מקום שסוף התרומה ללכת לאבדון מותר לטמא אותה (גם אם אין הפסד ממונ). (4) רבי יוסי חולק עליו וסובר ש"אינה מן המידה", רבי יהושע התיר לטמא דווקא בהפסד ממונ, אך לא בשריפת חמץ (ואין חשש להפסד עצים בהדלקת שתי מדורות, שהוא הפסד מועט). (2-1) לא ניתן ללמוד מר"ח שעסק בבשר קדשים האסור מדאו' ואלו רק עדויות דומות על שריפת טהור עם טמא.

1. עדות רבי חנינא
2. עדות רבי עקיבא
3. רבי מאיר
4. רבי יוסי "אינה מן המידה"
5. מחלוקת רבי אליעזר ורבי יהושע

(3) רבי מאיר למד "מדבריהם", (1) מרבי חנינא שעסק בבשר קדשים שטהור מדאו' (וטמא מדרבנן), והתיר לשרוף בשר קודש יחד עם בשר טמא מדאו', מכך למד רבי מאיר שמותר לשרוף תרומה בשעה שישית שמותרת באכילה מדאו' (ואסורה בגזירת חכמים) עם תרומה טמאה מדאו'.

הגמרא מביאה את דברי רבי יוחנן כהסבר שלישי למשנה, לרבי יוחנן מחלוקת רבי מאיר ורבי יוסי בשריפת תרומה טהורה עם טמאה איננה דנה באופן כללי על שריפת חמץ (שיכולה להיות בשעה הראשונה או השישית) אלא על שריפת חמץ בשעה השישית מתחילתה ועד סופה. ייחודיותה של השעה הזו שהחמץ אסור בו מדרבנן ומותר מדאורייתא, כיוון שרק מהשעה השביעית חובה לשרוף מדאורייתא את החמץ (כנלמד "אף ביום הראשון תשבייתו שאר". ה"ע"א), והרחיקו חכמים את איסור אכילת חמץ עד תחילת שעה השישית (שהחמץ

מסור לכל/ שיאספו עצים לשריפה/ שמא יטעו ביום מעונן. יב"ע"ב), אך הותר בהנאה. להסבר רבי יוחנן מחלוקתם של חכמים האם מותר לטמא תרומת חמץ טהורה היא דווקא בשעה זו, אך הוא מודה לרבי יוסי שלפני השעה השישית אסור לטמא תרומה טהורה. לאור העמדת רבי יוחנן במשנה הגמרא דנה כיצד הוא יפרש את היתר רבי מאיר? ומהי מח' רבי יוסי ורבי מאיר?

רבי זירא לרב אסי: האם רבי יוחנן הסביר את משנתנו שרבי חנינא דיבר בשריפת בשר אב הטומאה עם שריפת בשר שלישי מדרבנן. וכוונת רבי מאיר "מדבריהם" לדבריו של רבי חנינא (כשם שרבי חנינא דן בבשר טמא דאורייתא עם דרבנן, כך העמיד רבי יוחנן את מח' שריפת תרומה טמאה מדאורייתא עם דרבנן).

אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: מחלוקת (רבי מאיר ורבי יוסי) בַּשֵּׁשׁ (בשעה השישית שתרומת חמץ טהורה אסורה רק מדרבנן), אֲבָל בַּשֶּׁבַע דְּבָרֵי הַכֹּל שׁוֹרְפִין (גם רבי יוסי מודה ששורפים ומטמאים בידיים את התרומה, כיוון שמותר להוסיף טומאה על טומאה, ותרומת חמץ אסורה מדאורייתא אין לך טומאה גדולה מזו).

רבי יוחנן

רב אסי: אכן, רבי יוחנן התכוון בַּשֵּׁשׁ שישנה מחלוקת בין רבי מאיר לרבי יוסי דווקא בשעה השישית ומקור דבריו מרבי חנינא, וכך גם מפורש בדבריו (ולא מעמידים כאפשרות השנייה (יד"א), שכוונת רבי מאיר "מדבריהם" לרבי יהושע, ואין מחלוקת דווקא בשעה השישית, אלא הסיבה שנקט רבי יוחנן דווקא בַּשֵּׁשׁ היא אורחא דמילתא נקט ויכל להגיד גם שנחלקו בכל שעות ביעור החמץ כמו השעה רביעית או החמישית).

אמר רבי יוחנן: מתניתין בָּאב הטומאה דאורייתא (שעושה ראשון לטומאה) וְנִלְד הטומאה דרבנן (שעושה שלישי לטומאה, כהעמדת רבי יהודה, יד"א). וּמַאי "מדבריהם"? מְדַבְּרֵי רְבִי חֲנִינָא סָגְן הַכֹּהֲנִים. וּמְחֻלְקֹת בַּשֵּׁשׁ, אֲבָל בַּשֶּׁבַע דְּבָרֵי הַכֹּל שׁוֹרְפִין.

רבי יוחנן

רבי יוסי הביא בברייתא, כנגד רבי מאיר, את היתר בית הלל לטמא יותר פיגול ונותר. מכך מובן שלרבי יוסי מותר לטמא בשעת השריפה (כמוכח מהבאת דינם של בית הלל) קורבנות שאסורים לאכילה מדאורייתא וטהורים לגמרי (בשלב זה ברור לאמורא שטען זאת שפיגול ונותר אסורים באכילה מדאורייתא אך טהורים מחמת עצמן), כך הוא מודה שלאחר השעה השישית מותר לטמא בשריפת חמץ את התרומה הטהורה שיש עליה איסור דאורייתא (איסור חמץ) עם הטמאה, וכך הסביר רבי יוחנן את רבי יוסי במשנתנו.

[בשר קדשים מאיסורים שונים] הפיגול והנותר (שמטמאים מדרבנן) וְהַטְּמָא (שמטמא מדאורייתא), בֵּית שְׁמַאי אוּמְרִים: אֵין נִשְׂרָפִין כְּאַחַת (שגורמים לטמא מדרבנן להיטמא מדאורייתא), וּבֵית הַלֵּל אוּמְרִים: נִשְׂרָפִין כְּאַחַת (שכל הבשרים הולכים לאיבוד במילא)

ברייתא

שונה דין פיגול ונותר שטמאים מדרבנן (מכוח גזירת חכמים לטמא את הידיים) לתרומה טהורה לגמרי (אף ששניהם אסורים באכילה מדאורייתא). דווקא בפיגול ונותר התיר רבי יוסי לטמא בשריפה כיוון שגם כך הם טמאים מדרבנן, אך לא ידוע האם יתיר בשעה השביעית טימוא בשריפה תרומה טהורה לאכילה (לכן אין בברייתא הוכחה להסבר רבי יוחנן).

הפיגול והנותר מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם (חכמים גזרו שהקורבנות יטמאו את ידי הכוהנים כדי שלא יפשעו או יתעצלו בהקרבת הקורבן ויפסלו ובכך ידיהם יטמאו).

משנה פסחים קכ"ב

ברייתא זו היא כדעת רבי יוסי (הרי לרבי מאיר מותר לשרוף תרומה טהורה גם כשהיא ראויה לאכילת אדם) והוא מודה שכל פת שאינה ראויה לאכילה מותר לטמאה בשריפת חמץ. מסקנה התואמת את הסבר רבי יוחנן במשנתנו: רבי יוסי התיר שריפת תרומה טהורה לאחר שנאסרה בשעה השביעית לאכילה.

הַפֶּת שְׁעִיפְשָׁה (העלתה עובש) וְנִפְסְלָה מִלְּאֲכֹל לְאָדָם, (אך) וְהַכֹּלֵב יָכוֹל לְאָכְלָה - מְטַמְּאָה טוּמְאָת אוֹכְלִין בְּכַבִּיצָה (כיוון שהפת הייתה ראויה לאדם בעבר ויש עליה שם אוכל, חל עליה ככל אוכל טומאת אוכלין בשיעור כביצה, ונחשבת כאוכל עד שתפסל לגמרי שלא תהא ראויה לאכילת כלב) וְנִשְׂרָפֶת עִם הַטְּמָאָה בַּפֶּסַח (אפילו היא תרומה טהורה).

משנה פסחים קכ"ב

שונה דין שריפת פת תרומה טהורה שעיפשה לשריפת תרומה ראויה, שהרי פת שעיפשה לא ראויה למאכל אדם ונחשבת כעפר בעלמא ואין בה כלל דין תרומה, ולא ניתן להוכיח מהיתר שריפתה לשיטת רבי יוסי במשנתנו.

לאחר שהגמרא הציגה את שיטת רבי יוחנן בהסבר דברי רבי מאיר, שמסתמך על דברי רבי חנינא ברישא של המשנה (וניסתה להוכיח ממקורות שונים את הסבר רבי יוחנן במשנה כהסבר נכון ודחתה), היא מציגה את הסבר רבי יוחנן להמשך המשנה, ומפרשת את הדין ודברים בין רבי מאיר לרבי יוסי בסיפא שלה.

משנתנו

רבי חנינא סגן הפהנים אומר: מימיהם של הפהנים לא נמנעו מלשרוף את הבשר שננטמא בנולד הטומאה עם הבשר שננטמא באב הטומאה, אף על פי שמוסיפין טומאה על טומאתו...

אמר רבי מאיר: מדבריהם למדנו ששורפין תרומה טהורה עם הטומאה בפסח.

אמר רבי יוסי: אינה היא המדה. ומודים רבי אליעזר ורבי יהושע ששורפין זו לעצמה זו לעצמה, על מה נחלקו? על התלויה ועל הטומאה (שריפת תרומה תלויה עם שריפת תרומה טמאה), שרבי אליעזר אומר: תשרף זו לעצמה זו לעצמה, ורבי יהושע אומר: שתיהן כאחת.

כיצד יסביר רבי יוחנן את דברי המשנה: "אמר רבי יוסי: ומודים רבי אליעזר ורבי יהושע", הרי לשיטתו רבי מאיר למד את דינו מרבי חנינא, ומדוע מקשה לו רבי יוסי מהסכמת רבי אליעזר ורבי יהושע?

רבי יוסי לרבי מאיר: לא ניתן ללמוד מרבי חנינא (יפרש בהמשך מדוע). ואפילו אם תנסה ללמוד מרבי יהושע שהתיר ב"על התלויה ועל הטומאה" לטמא תרומה, אך לא ניתן ללמוד מהמקור של רבי יהושע לדיננו:

1. [תרומות ח,ט] מיקל לטמא בידיים יין תרומה טהורה שנשפך לגת, כיוון שיש הפסד מרובה של יין החולין שנאסף בבור, אבל בשריפת תרומה טהורה בנפרד מתרומה טמאה אין הפסד, לכן יודה רבי יהושע שאסור לשרוף (אין בהפסד עשיית שתי מדורות שמה הפסד).

2. [תרומות ח,ח] מיקל לטמא בפתיחת חבית שיש בה תרומה תלויה, כיוון שכבר התרומה ספק טמאה (וגם הטומאה נעשית בגרמא ולא בידיים), אבל בשריפת תרומה טהורה לא יקל.

[כתוב בתורה בטומאת משקה "וכל משקה אשר ישקה בכל כלי יטמא" - מהכתיב של המילה ברור שהמשקה רק נטמא ולא מטמא אחרים. מהקרי של המילה "יטמא" ברור שמשקה גם מטמא אחרים]

ספק משקין ליטמא (משקה ספק נטמא. למשל, אדם טמא שספק נגע עם רגלו במשקה) - טמא (משקה מקבל טומאה מדאו' וספק דאורייתא לחומרא), ליטמא אחרים (משקה ספק טימא אחרים. למשל, מקל שיש בראשו משקה טמא וזרקו בין כיכרות וספק נגע המשקה הטמא בכיכרות) - טהור (משקה לא מקבל טומאה מדאו', ע"פ הכתיב של הפסוק, וחכמים גזרו על משקין שיטמאו, וספק דרבנן לקולא), דברי רבי מאיר, וכן היה רבי אליעזר אומר כדבריו.

רבי יהודה אומר: לכל טמא (משקה מטמא אחרים מדאו', ע"פ הקרי של הפסוק. לכן ספק טומאה מדאו' ברשות היחיד לחומרא (כדין סוטה שנטמאה ברשות היחיד), והמשקה מטמא כל דבר, בין כלי ובין אוכל).

רבי יוסי ורבי שמעון אומרים: לאוכלין טמאין לכלים טהורין (מהפסוק ניתן ללמוד שמשקה מטמא רק משקה, אך לא כלי. לכן אוכל שנטמא הוא ספק דאו' ברשות היחיד לחומרא, לעומת כלי שנטמא הוא ספק טומאה מדרבנן לקולא).

כיצד יסביר רבי יוחנן את דברי המשנה: "אמר רבי יוסי: אינה היא המדה", הרי לשיטתו רבי מאיר למד את דינו מרבי חנינא, ועל זה אמר רבי יוסי "אין זה דומה". והרי זה דומה ודומה? רבי חנינא התיר שריפת בשר טמא דרבנן עם בשר טמא דאו', ורבי מאיר התיר שריפת תרומה טמאה דרבנן עם טמאה דאו'!

רבי ירמיה: בעדות רבי חנינא עסקינן בבשר קדשים שנטמא מחמת משקה שנגע בשרץ (או כל "אב הטומאה" אחר).

לשיטת רבי מאיר (כמוכח מהברייתא) משקים מקבלים טומאה מדרבנן, ולכן עדות רבי חנינא על טימא בשר טמא מדרבנן (מדאו' הוא בשר טהור לגמרי) הולמת לשיטתו בטימא תרומה שאסורה בשעה השישית מדרבנן (ומותרת מדאו' באכילה).

לשיטת רבי יוסי (כמוכח מהברייתא) משקים מקבלים טומאה מדאו', לכן טען רבי יוסי כנגד רבי מאיר "אין זה דומה" המקרה של רבי חנינא בקדשים לדין טומאת תרומה טהורה בביעור חמץ (שזה דרבנן וזה דאו').

ברייתא

משנה	הסבר ראשון	ריש לקיש	רבי יוחנן (למסקנת רבי ירמיה)
רבי חנינא... לא נמנעו מלשרוף את הבשר שננטמא בנולד הטומאה עם הבשר שננטמא באב הטומאה	לא נמנעו מלמטא בשר "שלישי" מדרבנן להופכו ל"שני" מדרבנן (לשיטת רבינא רק מדרבנן אוכל מטמא אוכל)	לא נמנעו מלמטא בשר "שלישי" מדאו' להופכו ל"שני" מדאו' (כפי פשט דבריו, ואין לו קשר להמשך המשנה)	לא נמנעו מלמטא בשר "שלישי" מדרבנן להופכו דרך משקה ל"שני" מדרבנן (משקה מטמא רק מדרבנן)
אמר רבי מאיר: מדבריהם למדנו	מדברי רבי חנינא, עם אוקיימתא (עסקינן בבשר שלישי מדרבנן, שמדאו' טהור)	ממחלוקתן של רבי אליעזר ורבי יהושע (מדברי רבי יהושע)	מדברי רבי חנינא, עם אוקיימתא (עסקינן בבשר שנטמא ב"אב הטומאה" דרך משקה)
ששורפין תרומה עם הטמאה בפסח.	בשעה השישית, כיוון שהתרומה הטהורה מותרת מדאו' ואסורה מדרבנן	כיוון שסופה להיאבד מותר לטמאה בידיים	בשעה השישית, כיוון שהתרומה נאסרה מעתה מדרבנן
אמר רבי יוסי: אינה היא המדה.	אין ללמוד מטימא בשר טמא מדרבנן לתרומה טהורה לגמרי	אין ללמוד מטימא יין תרומה שיש הפסד מרובה, לשריפת תרומה שאין בה הפסד	אין ללמוד מטימא בשר במשקים מדאו' (רבי יוסי לשיטתו) לטימא מדרבנן
ורבי יהושע אומר: שתיהן כאחת		מותר לטמא תרומה טהורה שסופה להישרף	